

МЕТОД РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК АНАЛІЗУ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Рудич А. І.,

кандидат економічних наук, доцент

Тютюнник Ю.М.,

кандидат економічних наук, доцент

Державна стратегія розвитку, згідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики», передбачає моніторинг реалізації регіональної політики держави. Для забезпечення даного закону урядом затверджений «Порядок та методика моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики», який передбачає моніторинг економічного розвитку регіонів шляхом здійснення розрахунків рейтингової оцінки (ранжування) за кожним напрямом аналізу та розрахунку загальної рейтингової оцінки в цілому за всіма напрямками [3-4].

Під рейтингами розуміють ієрархічну систему, де між об'єктами за певними принципами встановлено якісне відношення рівноваги і визначено їх місце в ранжированому ряду. Агрегування ознак в одну інтегральну оцінку ґрунтується на «теорії адитивної цінності» згідно з якою цінність цілого дорівнює сумі цінностей його складових [1].

Сьогодні формуються методологічні засади та практика рейтингового управління, які були б узгоджені із західною системою стандартів і, водночас, ураховували б вітчизняні особливості. Їх актуальність визначає складність процесу управління та зростаюча роль у ньому інформаційних технологій.

Недоліком формування рейтингу є неповнота і обмеженість інформаційної бази, складність опрацювання окремих показників, спотворення економічного сенсу вихідних показників через недосконалість системи обліку та моніторингу. Факторизація групи показників шляхом їх заміни інтегрованою комплексною оцінкою, допомагає знизити рівень складності та трудомісткості управління і, відповідно, ступінь ризику щодо прийняття некоректних рішень. Інтегрована оцінка повинна бути зрозумілою та загальноновизнаною. Поширеними методами визначення рейтингів є метод бальних оцінок, суми місць, відносних відхилень, багатовимірної середньої.

При здійсненні рейтингових оцінок важливим є вибір системи аналітичних показників. За дослідженнями науковців визначено, що економічний напрям розвитку аграрних підприємств розкривають такі групи показників:

1) оцінка рівня виробництва продукції, яку можна характеризувати показниками урожайності сільськогосподарських культур, виробництво продукції на 100 га відповідних угідь, виробництва на 1 особу валової продукції окремо по галузі рослинництва і тваринництва;

2) оцінка економічного стану аграрної сфери, яка визначається по підприємствах за показниками прибутку на 1 га сільськогосподарських угідь і

одного працівника, продуктивністю праці, окупності затрат як відношення виручки від реалізації до затрат [2].

Регіональні рейтингові оцінки слід здійснювати за таким алгоритмом:

1. Обчислюють індекс досліджуваного показника (відношення рівня показника регіону до середнього значення (регіону, країни) за формулами:

– для оцінки показників-стимуляторів, підвищення яких має позитивне значення (наприклад: урожайність, прибуток, рентабельність, заробітна плата):

$$I = \frac{X_{ij}}{\bar{X}_i} \quad (1)$$

– для оцінки показників-дестимуляторів, підвищення яких має негативне значення (наприклад: собівартість продукції, рівень безробіття):

$$I = \frac{\bar{X}_i}{X_{ij}} \quad (2)$$

де X_{ij} – абсолютне значення i -го показника j -го регіону;

$\bar{X}_i$ – середнє значення i -го показника по регіону (країні).

2. Розраховують середній індекс показника по групі, за формулою:

$$I = \frac{\sum_{i=1}^n I_i}{n} \quad (3)$$

де I_i – індекс i -го показника;

n – кількість показників.

3. Визначають інтегральну рейтингову оцінку, за методикою середньої арифметичної із значень суми індексів рейтингових оцінок конкретного регіону за всіма групами показників. По кожному показникові (стимулятори) визначають індекси відношення регіональних значень до загальнодержавних – за формулою 1, по дестимуляторних показниках – за формулою 2, по окремих групах – за формулою 3 [5].

Однією зі складових оцінки результативності аграрної політики може також бути застосування системи рейтингових індикаторів, які використовуються як інформаційне джерело і вказують на ключові проблеми, що перешкоджають ефективному розвитку аграрної сфери окремих регіонів. Крім того, вони корисні для перспективного планування, оскільки ідентифікують перешкоди, що стримують надходження інвестицій і розвиток конкурентоздатності [2].

Результати рейтингових оцінок можуть застосовуватися при вирішенні проблеми регіональних диспропорцій у рівні розвитку аграрної сфери та для здійснення моніторингу зближення аграрної економіки окремих регіонів на основі кількісних оцінок критеріїв зближення, встановлення пріоритетів у реалізації стратегії розвитку агропромислової сфери і оцінки ступеня досягнення поставлених цілей, ефективності державної політики в зазначеній сфері, прогнозування і планування.

Список використаних джерел:

1. Єріна А. М., Вацаєв С.С. Статистичні аспекти визначення рейтингів. *Статистика України*. 2000. № 4. С. 74-80.

2. Месель-Веселяк В.Я., Грищенко О.Ю. Рейтингова оцінка регіонального соціально-економічного розвитку аграрного сектору України: методика, розрахунки. *Економіка АПК*. 2017. № 11. С.11-17 URL: http://www.eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2017/11/eapk_2017_11p_11_17.pdf

3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

4. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Каб. Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>.

5. Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики: постанова Каб. Міністрів України від 21.10.2015 р. №856. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/856-2015-п>.